

негативними наслідками; вміння визначити оптимальні рамки для розгляду справи [5, с. 33]. Запропонований підхід вбачається нами занадто складним, що ускладнює практичну реалізацію досліджуваного принципу.

Виходячи з викладеного, можна підсумувати наступне:

1) відкритість та прозорість не є тотожними поняттями, а радше доповнюють одне одного, утворюючи цілісний принцип, закріплений статтею 9 Закону України «Про Національну поліцію»;

2) практична реалізація принципу відкритості та прозорості передбачає виконання поліцією як обов'язкових, так і уповноважуваних дій;

3) під відкритістю пропонується розуміти можливість для всіх бажаючих безперешкодно спостерігати за діяльністю поліції;

4) прозорість означає зрозумілість, доступність та легкість для сприйняття будь-якою особою інформації про діяльність поліції.

Перспективи подальших наукових досліджень вбачаються нами у вивченні форм і методів, завдяки яким принципи діяльності Національної поліції знаходять практичне втілення.

1. Про утворення Національної поліції України: Постанова Кабінету Міністрів України від 02.09.2015 № 641. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/641-2015-%D0%BF/print>.

2. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19/print>.

3. Шевчук Г. Принципи та завдання діяльності Національної поліції України *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 7. С. 120–124.

4. Квітка Я.М., Гусєва К.А. Принцип відкритості та прозорість у діяльності поліції. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*. 2016. № 1. С. 164–173.

5. Науково-практичний коментар Закону України «Про Національну поліцію». Кол. авт./ кер. авт. кол. д.ю.н., доц. Т.П. Мінка. Дніпро: Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 480 с.

Юлія БІЛЮЧЕНКО

аспірант кафедри соціології

та психології Харківського

національного університету внутрішніх

справ (м. Харків, Україна)

БРЕХНЯ ЯК ПСИХОЛОГІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ЗАХИСТУ У ПІДЛІТКІВ З РІЗНИМ РІВНЕМ АГРЕСИВНОСТІ

За останні роки науковий інтерес до підліткової брехні зріс у геометричній прогресії, однак теоретичні основи ще доволі слабкі. Когорта науковців сходиться у думці, що вдавання молоді до брехні може бути

усвідомленим або не свідомим проявом психологічного захисту, котрий дозволяє мінімізувати тривожні почуття або емоції. Ми вважаємо, що брехня у підлітків є засобом вирішення внутрішніх й зовнішніх конфліктів, котра може проявлятися через деструктивну та агресивну поведінку. Що стосується психічного здоров'я підлітків, то в закордонних дослідженнях йдеться про те, що початок психологічного розладу в особистості починається з порушення здатності до саморегуляції й емоційної врівноваженості, нестабільності взаємостосунків, наявності страхів, агресії, гнівних почуттів, брехливості та використання деструктивних стратегій поведінки [4].

Як зазначає М. Бабій, на прикладі учнів середніх та старших класів, що найбільш розповсюдженими мотивами брехливої поведінки виступає бажання в учнів середніх класів здобути авторитет та статус серед ровесників, прагнення виглядати дорослими та самостійними. Щодо старшокласників, то вони мають на меті самоствердитися в системі міжособистісної взаємодії, тим самим вдаючись до різного роду маніпуляцій та нещирості, однак вони обирають, відповідно, найбільш сприятливу стратегію поведінки в залежності від ситуації та розвитку подій [1, с.21]. Ю. Холодний стверджує, що брехня – це умисне спотворення інформації, тобто використання мовлення заради свідомого введення свого співрозмовника в оману. Науковець переконаний, що брехня проявляється будь-де, оскільки людина вдається до неї в самих повсякденних ситуаціях. Автор впевнений, що кожен хоч раз у своєму житті вдавався до брехні, але психічно здорову особистість відрізняє застосування брехні як інструменту по досягненню цілей, а використання брехні заради брехні є показник психічних порушень. У зв'язку з цим, безумовна щирість та чесність практично неможливі [2].

За останні роки вчених все більше хвилює питання прояву агресії підлітків. Е. Calvete та І. Ogue встановили, що найрозповсюдженішими причинами агресії в іспанських підлітків у віці від 14 до 18 років є: інструментальні мотиви (корисливі), афективні мотиви (надмірні емоційні переживання, гнівні почуття та інші переживання) й захисні мотиви (самооборона або захист інших людей) [3].

Мета дослідження: визначити особливості характеру взаємозв'язків показників чесності та психологічного захисту у підлітків з різним рівнем агресивності. Емпіричною базою вибірки виступили підлітки у віці 14 – 16 років. Загальна чисельність досліджуваних становила – 45 осіб. Досліджувані були розподілені за рівнями агресивності за опитувальником Л. Почебут. Низький рівень агресивності діагностовано у 18 осіб, середній рівень – у 20 осіб, високий рівень – 7 осіб. Респонденти з середнім рівнем агресивності були виключені з подальшого дослідження, оскільки середній рівень обумовлює досить «розмиті» ступінь вираженості показників.

Для досягнення поставленої мети були залучені: опитувальник «Індекс життєвого стилю» Р. Плутчика, Г. Келлермана та Х. Конте та опитувальник

«Чесність», розроблений у 2008 році лабораторією AZPS. Результати отриманих взаємозв'язків у підлітків з низьким рівнем агресивності представлено в таблиці 1.

Таблиця 1

Характер взаємозв'язків показників психологічного захисту зі схильністю до брехні у підлітків з низьким рівнем агресивності (r_s)

Механізми психологічного захисту	Схильність до брехні	Норма	Високий рівень чесності
Витіснення	-0,053	0,086	0,071
Регресія	-0,118	-0,168	0,177
Заміщення	-0,090	-0,017	0,013
Заперечення	0,118	0,063	-0,032
Проекція	-0,092	-0,108	0,122
Компенсація	-0,142	-0,275*	0,118
Гіперкомпенсація	-0,185	-0,182	0,274*
Раціоналізація	0,118	-0,051	-0,004

Примітка: * кореляція значима на рівні $p \leq 0,05$.

«Компенсація» як зрілий механізм психологічного захисту є негативно пов'язаним із показником чесності «Норма» ($r = -0,275$, $p \leq 0,05$). Тобто у підлітків з низьким рівнем агресивності зі збільшенням бажання компенсувати елемент, котрого на їх думку їм бракує, зменшується показник норми чесності. Дана обставина є цілком очікуваною, адже надмірне психологічне навантаження та прагнення компенсувати недоліки своєї поведінки провокує підлітків першої групи вдаватися до прикрашення себе, тим самим надаючи неправдиву інформацію про себе. Механізм психологічного захисту «Гіперкомпенсація» є позитивно пов'язаний із показником чесності «Високий рівень чесності» ($r = 0,274$, $p \leq 0,05$). Припускаємо, що підлітки з низьким рівнем агресивності, які оцінюють свою поведінку як чесну, схильні трансформувати імпульси і почуття, які вони з тих чи інших причин розцінюють як неприйнятні, в їх протилежні характеристики за своїм значенням, тобто виявляють неприйняття всього «непристойного» і демонструють виражене прагнення відповідати загальноприйнятним стандартам поведінки. Вони відрізняються моралізаторством, хочуть бути прикладом для навколишніх, що співвідноситься з прагненням давати соціально більш привабливі відповіді. Даний факт ще раз підтверджує кореляційний зв'язок між шкалою «Гіперкомпенсація» і шкалою «Високий рівень чесності» при рівні

значущості $p \leq 0.05$. Можемо сказати, що чим вище підлітки першої групи оцінюють свою поведінку як чесну, тим більше вони схильні давати соціально бажані відповіді, але це ні в якому разі не є показником брехливості як особистісної характеристики.

Нами також було встановлено значущі зв'язки показників чесності та психологічних механізмів серед досліджуваної вибірки підлітків з високим рівнем агресивності. Результати представлено в таблиці 2.

Таблиця 2

Характер взаємозв'язків показників психологічного захисту зі схильністю до брехні у підлітків з високим рівнем агресивності (r_s)

Механізми психологічного захисту	Схильність до брехні	Норма	Високий рівень чесності
Витіснення	-0,151	0,044	0,031
Регресія	-0,208	0,182	-0,081
Заміщення	-0,207	-0,076	0,169
Заперечення	-0,267*	-0,064	0,187
Проекція	-0,210	0,273*	-0,091
Компенсація	-0,052	-0,082	0,119
Гіперкомпенсація	-0,196	-0,231	0,278*
Раціоналізація	-0,203	-0,060	0,203

Примітка: * кореляція значима на рівні $p \leq 0,05$.

У підлітків з високим рівнем агресивності встановлено негативний зв'язок між механізмом психологічного захисту «Заперечення» та «Схильність до брехні» ($r = -0,267$, $p \leq 0,05$). Таким чином, при збільшенні заперечення негативних емоцій, котрі підлітки прагнуть мінімізувати та захистити себе від травматичних подій, зменшується їх схильність до брехні, адже всі ресурси організму направлені на зняття стресу. Встановлено негативний зв'язок між механізмом психологічного захисту «Проекція» та шкалою чесності «Норма» ($r = 0,273$, $p \leq 0,05$). Таким чином, чим вище підлітки з високим рівнем агресивності оцінюють свою поведінку як чесну, тим більше вони використовують проекцію як механізм психологічного захисту. Підлітки даної групи менш схильні приписувати оточуючим різні негативні якості, думки, почуття, а також у них менше зміщена агресія – механізм зняття напруги шляхом перенесення агресії з найбільш сильного або значущого суб'єкта на більш доступний об'єкт. «Гіперкомпенсація» як механізм психологічного захисту є позитивно пов'язаний із показником чесності «Високий рівень чесності» ($r = 0,278$, $p \leq 0,05$). Тобто, підлітки з

високим рівнем агресивності оцінюють себе більш чесними, більш надійними, сумлінними, відповідальними, послідовними у поведінці, у зв'язку з чим схильні проявляти надмірну сміливість, почуття власної гідності, незалежності.

Отже, проведений кореляційний аналіз дозволив нам визначити місце захисних психологічних механізмів в структурі особистості підлітків з різним рівнем агресивності. У даному дослідженні зображено основну тенденцію до більш активного використання механізмів психологічного захисту підлітками з високим рівнем агресивності, у порівнянні з підлітками, котрі мають низький її рівень. Використання брехні як механізму психологічного захисту у підлітковому віці є доволі розповсюдженим явищем, адже воно допомагає підліткам стабілізувати свій емоційний стан, тим самим забезпечивши цілісність особистості та психологічне здоров'я.

1. Бабій М.Ф. Генезис невербальних проявів обману у неповнолітніх. *Психологія: реальність і перспективи*. 2016. № 7. С. 21–24.

2. Холодний Ю.І. Поліграфи («детектори брехні») та безпека. М: Світ безпеки, 1998. 221 с.

3. Calvete E., Orue I. Violencia filio-parental: frecuencia y razones para las agresiones contra padres y madres *Behavioral Psychology/Psicologia Conductual*. 2016. № 24. P. 481–495.

4. Simmons M., McEwan T., Purcell R., Ogloff J. Sixty years of child-to-parent abuse research: what do we know and where do we go? *Aggression and Violent Behavior*. 2018. № 38. P.31–52.

Сергій ВОЛОЧІЙ

аспірант кафедри адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ (м. Дніпро, Україна)

ПИТАННЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА НЕВИКОНАННЯ ЗАКОННИХ ВИМОГ ПРОКУРОРА (ст. 185-8 КУпАП)

Прокуратура виступає важливим суб'єктом владних повноважень, головною метою якого є захист прав і свобод людини, загальних інтересів суспільства та держави. Значною мірою це стосується справ про адміністративні правопорушення та інституту адміністративної відповідальності загалом.

У відповідності до статті 7 Кодексу України про адміністративні правопорушення (КУпАП) «Забезпечення законності при застосуванні